

Д.Є. Карпова

Викладач кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет

АНАЛІЗ СІМЕЙНИХ РОЛЕЙ ШЛУБНИХ ПАРТНЕРІВ У КОНТЕКСТІ ЗАДОВОЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ ПОТРЕБ

Вивчення сімейно-шлюбної взаємодії свідчить про те, що її гармонія суттєво детермінується міжособистісною сумісністю та ролевою поведінкою подружньої пари. [1; 4]. Під поняттям *«міжособистісна сумісність шлюбної пари»* ми розуміємо оптимальне сполучення ціннісних орієнтацій, соціальних установок, інтересів, мотивів, потреб, характерів, темпераментів, темпу і ритму психофізіологічних реакцій та сексуальної поведінки шлюбних партнерів [4]. Що стосується поняття *«сімейна роль шлюбних партнерів»*, то воно відображає модель поведінки, яка об'єктивно задана соціальною позицією подружньої пари в системі сімейних стосунків. [1; 4]. Зазначимо, що важливим є те, наскільки реальна модель поведінки партнера збігається з уявленням про неї іншого члена пари. Проте партнери не завжди це усвідомлюють. Крім того, значна кількість з них мають низькі знання про сімейні ролі та їх типологію у контексті задоволення сімейних потреб.

Як свідчить практика, природа певним чином розподілила чоловічі і жіночі ролі в сім'ї. І хоча вони відрізняються за функціями, однак за значимістю вони абсолютно рівні. Традиційна чоловіча роль включає в себе верховенство в сім'ї, функції захисника і годувальника. А традиційна жіноча роль полягає в тому, щоб бути берегинею: дружиною, матір'ю і господинею в домі.

Найефективніший вид співпраці подружжя – це раціональний поділ ролей в сім'ї. Якщо кожен з подружжя знає і успішно справляється зі своїми обов'язками, то сім'я є успішною. Однак, коли чоловік або дружина, або обидва не мають бажання виконувати свої обов'язки, чи змушені все робити за себе та за свого партнера, починають виникати проблеми [3].

Звертає на себе увагу те, що розподіл і виконання ролей в сім'ї залежить від її типу. Це, насамперед, дві різні системи розподілу сімейних ролей. У першій – патріархальній – чоловік є «добувачем», годувальником сім'ї, її захисником; жінка – берегиня домашнього вогнища, господиня в домі і вихователька дітей. Їх сімейні ролі розподілені раз і назавжди і існують паралельно. У другій – егалітарній сім'ї обоє мають рівні права і обов'язки з матеріального забезпечення сім'ї, ведення домашнього господарства та виховання дітей, їх ролі перетинаються, кожен може в будь-який момент прийняти на себе роль іншого і це не відб'ється на нормальному перебігу життя сім'ї [4].

Побут – це сфера діяльності людей, що пов'язана з задоволенням ними своїх власних матеріальних та культурних потреб (житло, одяг, їжа, відпочинок тощо) [1; 4]. То ж організація сімейного побуту покликана задовольняти матеріальні та культурні потреби членів сім'ї. Насамперед, це господарські справи, які повинні виконуватися в сім'ї для забезпечення її природних потреб. Вони відображають значний перелік сімейних робіт від «вкрутити лампочку» до «зробити ремонт в будинку», від «придбати необхідні продукти» до «приготувати якісну їжу») і т.п.

Матеріальне забезпечення сім'ї відіграє важливу роль для ефективної життєдіяльності її членів. Для того щоб сім'я нормально функціонувала, вона повинна мати можливість задовольняти всі свої потреби. Коли молоді люди замислюються про створення сім'ї, вони обов'язково повинні спочатку спланувати такі основні питання як: де жити, хто буде годувальником (можливо, подружжя побажають розділити цей обов'язок

порівню), яким буде сімейний бюджет, і яка сума необхідна для задоволення хоча б мінімальних потреб сім'ї, хто і коли буде здійснювати необхідні покупки, готувати їжу, підтримувати чистоту та порядок [1; 3].

Багато хто із подружжя задається питанням: «Як зробити так, щоб побут сім'ї нікого не пригнічував?». Кожен з подружжя повинен вміти домовлятися на початку сімейного життя: хто, що, скільки і як буде робити, щоб підтримувати побут сім'ї. Основний критерій: узгодження інтересів сім'ї, чоловіка і дружини. Якщо умови життя сім'ї змінюються, потрібно вирішувати питання про перерозподіл сімейних обов'язків, з урахуванням інтересів її членів. Тобто розподіл сімейних обов'язків має бути справедливим. Шлюбним партнерам важливо знати перелік ролей, які їм належить виконувати для задоволення своїх потреб, зокрема і матеріально-побутового характеру.

Висновки. За результатами наших досліджень, ми дійшли висновку, що для успішної життєдіяльності подружжя пара має виконувати цілу низку ролей, пов'язаних із задоволенням своїх матеріально-побутових потреб, а саме: годувальника (добувача), господарника (господині), економіста, покупця, няньки, кухара (куховарки), майстра (ремонтника), прибиральника (прибиральниці). Фактично подружжя, виконуючи сімейні обов'язки матеріально-побутового характеру, свідомо чи підсвідомо очікує одне від одного допомоги у: плануванні та поповненні сімейного бюджету, догляді за дітьми, придбанні необхідних речей та продуктів, приготуванні їжі, підтримці чистоти та порядку та ін. То ж уміння правильно планувати матеріально-господарський чинник та раціонально виконувати сімейні ролі буде сприяти запобіганню сімейних конфліктів і задоволенню від сімейного життя.

Література

1. Андреева Т.В. Психология современной семьи / Т.В. Андреева // Монографія. – СПб.: Речь, 2005. – 436 с.
2. Карпова Д.С. Психологічний аналіз сімейних ролей шлюбних партнерів // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Психологічні науки»: зб. наук. праць / Голов. ред. О. Є. Блинова. – Херсон: Херсонський державний університет, 2016. – Вип. № 4. – С. 41–46.
3. Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – СПб.: «Питер», 1999. – 656 с.
4. Шнейдер Л.Б. Семейна психологія: Навчальний посібник для вузів. 2-е изд.-М.: Академічний Проект, Єкатеринбург: Ділова книга. - 768 с. - («Gaudeamus»), 2006.– 362 с.